

האתגר של ש"ס

עליזה לביא

8 יולי, ידיעות אחרונות

אחד ההיבטים של אירוע עמנואל הוא גל התרעומת כלפי ש"ס. והפעם מגיעה הביקורת גם מצד תומכי ש"ס. תחושת החמצה גדולה. המפלגה - שחרתה על דגלה את השבת העטרה ליושנה, שקמה בשל האפליה העדתית - השתתקה כאשר ילדים ספרדים לא מורשים להיכנס לכיתה האשכנזית של החינוך העצמאי. כן - קיימת אפליה בקרב הציבור החרדי כלפי בני עדות המזרח. לא רק בעמנואל, האפליה מצויה במכסות בישיבות יוקרתיות, בסמינרים, בשידוכים מכווני עדה, בהערכה תורנית, בהתייחסות לאנשי הלכה ועוד. ש"ס מאופיינת לכאורה באנומליה. בעוד מנהיגיה נמנים על הזרם החרדי, הרי קהל מצביעיה מגוון והוא כולל דתיים ומסורתיים שאינם חרדים. אלו רואים את ש"ס כמייצגת המורשת, המסורת והתרבות המפוארים שלא קבלו ביטוי ראוי בתרבות הישראלית. בבסיס התמיכה הכמעט-טבעי של אלו, שוררת ההערכה כי ש"ס משיבה למכונה את מורשתם. מנגד, נדמה כי דווקא מנהיגי ש"ס אינם בטוחים. עדיין רואים עצמם כפופים לעולם התורה החרדי – אשכנזי וחשים כי הוא נעלה מהם. לא משנה כמה פעמים יצטוו את הרב עובדיה יוסף, עדיין הם נושאים עיניהם לרבנים המובילים במגזר האשכנזי. הדברים באים לביטוי גם בפרטים הקטנים של החיים. למשל – השאלה היכן לומדים בניהם של מנהיגי ש"ס יכולה ללמד רבות על מודל החינוך שברצונם לחקות.

ש"ס השכילה להלך בין הסתירות. שידרה זקיפות קומה ומסורת אבות בקרב הציבור, ובמעגל החרדי כופפה עצמה לאוטוריטה האשכנזית. יתכן שאירוע עמנואל מהווה נקודת מפנה. תומכי התנועה שציפו למצוא את ש"ס בחזית, התאכזבו נוכח התגובות המעטות והמבולבלות. שלילת הפנייה לבג"צ ול"ערכאות זרות" או התבטאות, כי גם במקומות אחרים במדינה יש אפליה, אינן ראויות להיות עמדת התנועה. דרושה הייתה התייחסות עניינית והבעת עמדה ברורה ונחרצת. רק לאחר תקופה ארוכה לקחה ש"ס חלק בגיבוש הפשרה שהתקבלה.

ש"ס נחלצה הפעם מהצורך לנקוט עמדה עצמאית. אולם סביר להניח שכבר בעתיד הקרוב יקרו אירועים שיחייבו את ש"ס להכריע מהי דרכה האמיתית. האם תפיסת העולם החרדית האשכנזית תשלוט בכפה, או שמא תאמץ עמדות משל עצמה המבוססות על מורשת ההלכה הספרדית הרואה את צער הציבור ומצוקותיו כמרכיב חשוב בפסיקת ההלכה. עולם הלכה

שיש בו אחריות קיומית לכלל ישראל. צעד ראשון אפשרי הוא דוגמא אישית והצבעה ברגליים. כשהנהגת ש"ס תחליט, כי מוסדות הלימוד הראויים לילדיהם אינם מוסדות הלימוד האשכנזיים, אלא ברוח מסורתם וכאלו הפתוחים למי שחשקה נפשו בתורה.

להכרעת ש"ס השלכות על כולנו. אם תמשיך כגרורה חיוורת של עולם ההלכה האשכנזי, יבשיל היום בו אוהדיה, שאינם נמנים עם הגרעין החרדי הקשה, ינטשו והשסע הדתי בחברה הישראלית ילך ויעמיק. מנגד אם תאזור אומץ לחרות מחשבתית, תשפיעה על החברה הישראלית כולה. ש"ס יכולה, בהתבסס על מסורת הלכתית של מאות שנים, להציג את פניה המקרבות של היהדות. מנהיגות מאירת פנים ומתחשבת היא זו שאפיינה את הפסיקה היהודית משך רוב ההיסטוריה של עמנו.

חלקים לא מעטים בחברה הישראלית לכודים כיום בין רצונם להתחבר למסורת לבין הנוקשות והניכור שמפגינים כיום מי שמתיימרים לייצג בלעדית את ההלכה היהודית. החזרת התפיסה ההלכתית הרואה את המציאות החברתית כמרכיב מהותי בשיקוליה למרכז השיח, עשויה לפתור מילכוד זה ולקרר רבים להכרות מעמיקה עם מורשתם. אז ניתן יהיה לומר כי הושבה העטרה ליושנה.